

LASKAVEC OHNUTÝ – ODOLNÝ PLEVEL

Laskavec ohnutý je považován za velmi nebezpečný a problematický plevel, i kvůli rezistenci vůči herbicidním přípravkům. Je jedním z nejhornějších plevelů okopanin, zeleniny a ostatních širokořádkových plodin, zejména v teplejších oblastech. Ochrana proti němu spočívá ve využití komplexu preventivních a přímých opatření.

Laskavec ohnutý, syn. laskavec srstnatý (*Amaranthus retroflexus*, syn. *Gallaria retroflexa*) taxonomicky náleží do čeledi laskavcovité (*Amaranthaceae*) a lidově se mu též říká květ milosti.

POPIS DRUHU

Je to jednoletá, pozdně jarní, středně vysoká bylina. V dřívějších dobách sloužil jako krmivo pro hospodářská zvířata, ale také jako potrava lidí v době neúrody, pro hodnotná, na lecitin bohatá semena. Zeleně až dočervena zbarvená lodyha může podle podmínek dorůst až do výše dvou metrů, je hustě a krátce vlnatě pýřitá, čímž se odlišuje od ostatních druhů laskavců. Laskavec ohnutý kvete od června do října a rozmnožuje se výhradně generativně. Listy jsou dlouze řapíkaté, čepele kosníkovitě vejčité až podlouhlé, na bázi klínovité, ploché, na okraji někdy mírně zvlněné. Nahloučený, přímý lichoklas je tvořen drobnými jedno- nebo oboupohlavními, zelenými až bílými květy, jež jsou shloučeny v květní klubíčka. Menší lichoklasy vyrůstají též v úžlabí listů. Plodem jsou elipsoidní, jednosemenné tobolky s víčkem. Semena mají silně lesklý povrch, jsou černě zbarvená, v obrysu téměř okrouhlá, čočkovitá, o velikosti 1–1,2 mm v průměru.

Laskavec ohnutý se vyznačuje mimořádnou produkcí semen, kterých může na jedné rostlině dozrát až několik tisíc. Semena laskavce snadno vypadávají do okolí mateřské rostliny, ihned po dozrání mají poměrně malou

klíčivost. Klíčí hromadně druhým rokem od dubna až do podzimu, nejlépe z hloubky asi 2 cm, pouze na lehkých půdách může vzcházet až z hloubky 4 cm. Vzcházení semen začíná při 10 °C, nejintenzivněji však až při teplotách okolo 20 °C. Většina semen ztrácí v půdním prostředí klíčivost během tří let, přičemž část semen vydrží životná až deset roků. Počáteční růst je pomalý, proto mohou rostliny, které nezničíme např. plečkováním, zůstat nepovšimnuty v porostu plodiny. Další vývoj je rychlý, přičemž vyrůstají mohutné rostliny s vysokou konkurenční schopností. Silné kulové kořeny s četnými postranními kořeny mohou sahát až do hloubky 2 m.

V našich podmínkách jsou za polní plevely považovány též další druhy rodu *Amaranthus*, jako *A. blitoides* (laskavec žminovitý), *A. blitum*, syn. *A. lividus* (laskavec hrubozel, syn. laskavec blit, dnes je spíše na ústupu); dále nově se šířící *A. albus* (laskavec bílý, plevel v okopaninách v teplejších oblastech) a především *A. powellii*, syn. *A. chlorostachys* (laskavec zelenoklasý, syn. laskavec Powellův).

NÁROKY NA STANOVIŠTĚ

Laskavec ohnutý je kontinentální druh pocházející ze Severní Ameriky. Ještě ve 30. letech minulého století mu nebyla věnována pozornost. Jako hospodářsky významný druh byl původně popsán v teplejších oblastech státu, odkud se rozšířil do ostatních

Laskavec ohnutý je odolným plevelem s velmi vysokou konkurenční schopností

území, zejména v důsledku pěstování kukuřice. V České republice se často vyskytuje zejména na úrodnějších půdách, od nížin až do podhůří. Je považován za jeden z nejčastějších plevelů okopanin, zeleniny a jiných širokořádkových plodin, především v teplejších oblastech. Může se vyskytovat i v prořídlech obilovinách. Často se nachází též na rumišťích, kompostech, úhorech, zahradách a podél cest.

MOŽNOSTI OCHRANY

Laskavec silně odčerpává živiny z půdy (biomasa má velký obsah dusíku), vodu a vytváří velkou pokryvnost. Nezvládnutí jeho výskytu v jediném vegetačním období znamená velký nárůst potenciálního zaplevelení. Laskavec ohnutý škodí nejen přímo odebráním živin kulturním plodinám, jejich zastiňováním a ztěžováním jejich sklizně, ale také nepřímo přenášením

chorob, zejména virových. Tento druh plevelu může též sloužit jako rezervoár pro epifytické přežívání bakterie *Clavibacter michiganensis* subsp. *michiganensis*, která je původcem bakteriálního vadnutí rajčete.

Ochrana plodin proti laskavci ohnutému sestává z komplexu preventivních a přímých opatření. Tato opatření jsou nutná i při nízkém výskytu plevelu z důvodu jeho velmi vysoké reprodukční schopnosti. Je třeba předcházet vysemenění rostlin, a to jak v porostech plodin, tak i na dalších místech, odkud hrozí zaplevelení (na okrajích pozemků, v okolí hnojišť, na kompostech). Semena se mohou šířit též statkovými hnojivy, protože část semen může projít zaživacím traktem zvířat bez poškození. Proto je nezbytné u statkových hnojiv zajistit jejich dostatečnou fermentaci.

S ohledem na vysokou reprodukční schopnost tohoto plevelu dochází poměrně snadno k vývoji rezistence vůči herbicidům. V minulosti byly na území České republiky zaznamenány rezistentní populace laskavce ohnutého vůči triazinovým herbicidům. Proto zejména v zelinářských podnicích a v podmínkách většího zastoupení okopanin a plodin vytvářejících nezapojené porosty se v současnosti nelze obejít bez vhodné zvolené skladby herbicidních přípravků, s delšími reziduálními účinky v půdě. ■

Dr. Ing. Zdeněk Chromý
ÚKZÚZ Brno
Foto Stefan Lefnaer